

Lausunto

11.03.2025

Asia: VN/23654/2021/

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle arkistointilaiksi ja laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

11.3.2025

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi arkistointilaiksi ja laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta (Dnro VN/23654/2021)

Maatalousyrittäjien eläkelaitoksesta (Mela) ja sen tehtävistä säädetään laissa. Melan tehtäviin kuuluu mm. maatalousyrittäjien, poronhoitajien, kalastajien, metsänomistajien sekä tieteen ja taiteen apurahansaajien työeläke- sekä työtapaturma- ja ammattitautiturvasta huolehtiminen. Edellä mainittujen vakuutus- ja etuusjärjestelmien toimeenpano on julkinen hallintotehtävä, jossa Mela käyttää julkista valtaa.

Mela haluaa kiinnittää huomiota seuraavassa mainittaviin seikkoihin ehdotuksessa uudeksi arkistointilaiksi. Lisäksi Mela viittaa siihen, mitä Eläketurvakeskus työeläkealan näkökulmasta ja

Tapaturmavakuutuskeskus työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen toimeenpanon näkökulmasta lausuvat luonnoksesta hallituksen esitykseksi arkistointilaksi.

Ehdotuksen tarkoitus ja tavoitteet

Uuden arkistointilain tarkoituksena on varmistaa asiakirjallisen kulttuuriperinnön sekä tutkimuksellisesti arvokkaiden tietoaineistojen säilyminen ja saatavuus. Keskeisenä tavoitteena on digitaalisen arkistoinnin edistäminen julkishallinnossa ja digitaalisen tiedonhallinnan muutosten huomioiminen arkistoinnissa. Lain soveltamisala ja keskeiset määritelmät yhteensovitettaisiin viranomaisen asiakirjojen julkisuudesta annetun lain (julkisuuslaki) ja julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (tiedonhallintalaki) kanssa. Lailla selkeytettäisiin myös tietosuojalainsäädännön soveltamista yleisen edun mukaisessa arkistointitarkoituksessa tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn.

Voimassa oleva arkistolaki on vanhentunut ja siihen liittyvässä muussa lainsäädännössä on tapahtunut runsaasti muutoksia. Arkistointia koskevan lainsäädännön uudistaminen siten, että siinä otetaan huomioon voimassa oleva tietosuojalainsäädäntö, tiedonhallintalaki ja julkisuuslaki on Melan käsityksen mukaan tarpeellista ja tarkoituksenmukaista.

Tiedonhallintalaki

Ehdotuksessa uudeksi arkistointilaksi ja siihen liittyvässä hallituksen esityksessä viitataan tiedonhallintain säännöksiin. Tiedonhallintalakia sovelletaan kuitenkin Melaan ja joihinkin muihin tahoihin vain osittain. Uuden lain soveltamisen selkeyden vuoksi tällainen tilanne tulisi ottaa tarkemmin huomioon ehdotuksessa uudeksi arkistointilaksi ja siihen liittyvissä hallituksen esityksen perusteluissa.

Arkistolain kumoamisen vaikutus erityislainsäädäntöön

Voimassa oleva arkistolaki ehdotetaan kumottavaksi. Arkistolakiin ja arkistolaitokseen viitataan mm. työeläkelainsäädännössä sekä työtapaturma- ja ammattitautivakuutuslainsäädännössä.

Maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 153 §:ssä ja työntekijän eläkelain (395/2006) 218 §:ssä sekä maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015) 174 §:ssä, jotka kaikki koskevat asiakirjojen säilyttämistä, viitataan voimassa olevaan arkistolakiin. Melan asiakkaiden vakuutus- ja etuusasioihin liittyvät asiakirjat on edellä mainittujen säännösten perusteella säilytettävä siten kuin arkistolaissa säädetään. Lisäksi edellä mainituissa laeissa todetaan, että jos arkistolaitos ei ole määrännyt säilytettäväksi asiakirjoja pysyvästi, ne on säilytettävä ao. edellä mainituissa laeissa säädettyjen säilytysaikojen mukaisesti.

Ehdotetussa arkistointilaissa ei ole säännöstä, jossa todettaisiin, että muuhun lainsäädäntöön sisältyvät viittaukset kumottavaan arkistolakiin tarkoittaisivat viittausta arkistointilakiin sen voimaantulon jälkeen.

Jos arkistolaki kumotaan eikä uudessa arkistointilaissa ole edellä tarkoitettua säännöstä (arkistolaki = arkistointilaki) eikä myöskään edellä mainitun erityislainsäädännön viittaussäännöksiä arkistointia koskevaan lainsäädäntöön muuteta uuteen tilanteeseen sopiviksi, nykyistä yhteyttä työeläkelainsäädännön, työtaturma- ja ammattitautivakuutuslainsäädännön sekä arkistointia koskevan uuden lainsäädännön välillä ei enää jatkossa olisi.

Määritelmät

Arkistointi (arkistoitava/arkistoitu) ja säilyttäminen ovat ehdotetun arkistointilain keskeisiä käsitteitä, joita ei kuitenkaan määritellä lakiehdotuksessa. Erityisesti arkistointikäsitteen määrittelyllä olisi lain sisältöä selkeyttävä vaikutus.

Luvussa 3 käytettävän käsitteen "yksityinen arkistoaineisto" määrittelemine erikseen, eikä osana 16 §:ää, selkeyttäisi ao. säännöksen sisältöä.

Arvonmääritys

Lakisääteistä työeläke- sekä työtaturma- ja ammattitautiturvaa toimeenpanevia toimijoita on useita. Kaikkien toiminnassa syntyy julkista valtaa käytettäessä samantyyppisiä mahdollisesti arkistoitavia asiakirjoja. Ehdotetussa arkistointilaissa ja siihen liittyvässä hallituksen esityksessä olisi hyvä tarkemmin ottaa tällaiset tilanteet huomioon siltä osin kuin on kyse vastuusta arvonmäärityksen tekemisestä ja arkistointiasian vireillepanosta.

Yksityinen arkistoaineisto

Ehdotetun arkistointilain 3 luvun säännökset ovat siihen liittyvän hallituksen esityksen mukaan mahdollistavia, eivät velvoittavia. Säännöksissä jää jossain määrin epäselväksi, kenen vastuulla olisi tehdä aloite luvussa tarkoitetun aineiston arkistoinniseksi. Hallituksen esitysluonnoksen perusteluista saa käsityksen, että olisi kyse tilanteista, jossa Kansallisarkisto voisi tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin.

Ehdotetussa 16 §:ssä jää jossain määrin epäselväksi, miten säännös soveltuisi sellaisiin lain 4 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen tahojen asiakirjoihin ja tietoaineistoihin, jotka eivät liity julkisen vallan käyttöön. Ehdotetussa 16 §:ssä todetaan, että se koskee muita kuin 6 §:ssä tarkoitettuja asiakirjoja eli mm. muita kuin julkisuuslaissa tarkoitettuja viranomaisen asiakirjoja. Hallituksen esitysluonnoksen perusteluissa todetaan, että olisi kyse asiakirjoista, joiden arkistointi ei perustu ehdotettuun arkistointilakiin tai muuhun lakisääteiseen veloitteeseen.

Muita huomioita

Eri säännösten perusteluissa todetaan jossain määrin säännösten sisällöstä sellaista, jota ei kuitenkaan selkeästi ilmene itse säännöksestä. Tällaiset lain soveltamisen kannalta keskeiset asiat olisi hyvä lisätä ao. säännöksiin.

Siltä osin, kuin ehdotetussa arkistointilaissa on kyse asiakirjojen säilyttämisestä asiakirjoja koskevien säilytysaikojen mukaisesti tai arkistoinnista, siitä milloin säilytettävä asiakirja tai tietoaaineisto muuttuu arkistoitavaksi/arkistoiduksi tai tilanteista joissa asiakirjoja ja tietoaaineistoja siirretään Kansallisarkistoon säilytettäväksi osana 3 §:ssä määriteltyä Kansallisarkiston hallussa ja määräysvallassa olevaa kansallista arkistotietovarantoa tai muulla tavoin, ehdotettu laki on jossain määrin vaikeaselkoinen. Ehdotetun arkistointilain soveltamisen näkökulmasta on tärkeää, että laista selkeästi ilmenee, mitkä Kansallisarkistoon säilytettäväksi siirretyt asiakirjat ja tietoaaineistot ovat osa kansallista arkistotietovarantoa ja missä tilanteissa arkistoinnista ja arkistoitavien asiakirjojen ja tietoaaineistojen säilyttämisestä käytännössä vastaa jokin muu taho. Tällä on vaikutusta myös 4 luvun soveltamisen osalta. Esimerkiksi 21 §:n perusteluissa todetaan, että kyse ei ole arkistoinnin toteuttamisesta 11 §:ssä säädetyllä tavalla. Tämän lisääminen toteaminen myös säännöksessä selkeyttäisi tilannetta.

Maatalousyrittäjien eläkelaitos

Heli Backman

Sonja Lilius

Backman Heli
Maatalousyrittäjien eläkelaitos

Jansson Stella
Maatalousyrittäjien eläkelaitos